

Zgodovina Slovencev do leta 1918

PRIPRAVIL
DR. VALENTIN INZKO

MOHORJEVA ZALOŽBA
CELOVEC—DUNAJ
KLAGENFURT / CELOVEC 1991

KAZALO

Predgovor	8
ZGODNJI IN VISOKI SREDNJI VEK	
1. Slovani v pradomovini	9
2. Življenje in vera starih Slovanov	11
3. Bizantinska država in borba Slovanov proti Bizancu	13
a) Trdoživost vzhodnega dela rimske države	13
b) Napadi na Bizanc	14
c) Notranja ureditev bizantinske države	15
d) Nasprotja med bizantinsko in rimsko Cerkvijo	16
e) Zemlja ostane last srenje	16
4. Etnična struktura Balkanskega polotoka po prihodu Slovanov	17
5. Začetki naseljevanja Slovanov v Vzhodnih Alpah	18
a) Prvi slovanski sunek v Vzhodne Alpe	18
b) Obri in njihova vloga v slovanskih osvojitvah	18
c) Obseg naselitve alpskih Slovanov	18
6. Karantanija	18
7. Prevzem krščanstva pri Slovencih	22
8. Ustoličevanje koroških vojvod	24
a) Ustoličevalni obred	24
b) Knežji kamen in vojvodski prestol	25
c) Upor pod vodstvom Ljudevita Posavskega in posledice za Slovence	26
d) Vloga kosezov	26
e) Položaj svobodnih članov karantanske družbe	27
f) Sodnik dežele	27
g) Pravice koroškega vojvode po Švabskem zrcalu	28
h) Ameriška „deklaracija o neodvisnosti“ in ustoličevalni obred	29
9. Vzpon frankovske države	30
a) Klodvik utemeljil frankovsko državo	30
b) Frankovska družba se začne fevdalizirati	30
c) Frankovska država pod Karolingi	31
d) V državi Karla Velikega že prevladujejo fevdalni odnosi	32
e) Kulturno življenje v frankovski državi	33
f) Karel Veliki in kulturni razvoj Slovencev	33
10. Spodnja Panonija	34
11. Fevdalni družbeni red na Slovenskem	36
a) Slovensko ozemlje razkosano na zemljiške posesti	36
b) Razvoj Karantanije v Arnulfovi dobi	37
c) Delovanje samostanov na Slovenskem	38
d) Madžari se pojavijo v Podonavju	39
12. Prehod iz naturalnega v blagovno-denarno gospodarstvo	39
a) Ločitev obrti in trgovine od kmetijstva	39
b) Krepitev blagovno-denarne menjave	40
c) Razvoj mest	41
13. Kulturno življenje	42
14. Pomen Babenberžanov za razvoj Avstrije	43
POZNI SREDNJI VEK	
1. Vlada češkega kralja Premysla Otokarja II.	45
2. Boj med cerkveno in posvetno oblastjo — Cluny in duhovna obnova Cerkve	47
a) Investiturni boj	47
b) Verske reforme samostana Cluny	48
c) Križarske vojne	48
d) Interregnum	49
3. Razvoj habsburške oblasti	49

4. Slovenski kmet od XII. do začetka XV. stoletja	51
a) Tlaka	51
b) Pritožbe proti bremenom	52
c) Namesto tlake stalno določene dajatve	53
d) Desetina — dajatev Cerkvi	53
e) Povezava z mestnim trgom izsili dajatve v denarju	53
f) Rahli znaki bližajočega se razkroja fevdalnega reda	54
g) Fevdalčev grad upravno in sodno središče	54
h) Dajatve deželnemu knezu	55
5. Nastanek mest in meščanstva na Slovenskem	55
6. Začasna oslabilitev Habsburžanov in vzpon celjskih grofov	56
7. Kulturno življenje pri Slovencih v poznem srednjem veku	58
8. Umetniško ustvarjanje — Romanska umetnost na Slovenskem	61
9. Gotika na Slovenskem	63
10. Islam, politična in verska silnica — Arabci posredniki kulture vzhodnih narodov	65
11. Turki v Evropi	66
12. Življenje pod Turki in odpor proti njim	69
a) Položaj raje	69
b) Turški način življenja se uveljavi predvsem v mestih	70
c) Pomen Vojne krajine	70
d) Položaj na Balkanu se poslabša po smrti sultana Sulejmana	71
13. Nasprotja med cesarjem Friderikom in Matijo Korvinom	72

NOVI VEK

1. Kmečki upori na Slovenskem	74
2. Reformacija v Evropi-Luteranstvo med Slovenci	77
3. Protireformacija na Slovenskem	79
4. Tridesetletna vojna	82
5. Habsburška Avstrija-evropska velesila	83
a) Težnja po uveljavitvi osrednje državne uprave	83
b) Boj s Turčijo za oblast nad Srednjim Podonavjem	83
c) Razvoj Hrvatske in vloga Vojne krajine	83
d) Pragmatična sankcija Karla VI.	86
6. Kulturno življenje v XVII. in XVIII. stoletju na Slovenskem	87
a) Razsvetljenstvo	87
b) Število središč kulturnega življenja se večja	88
c) Akademije nosilke kulturnega dela	89
d) Barok v ljubljanskem umetnostnem prostoru	89
e) Skrb za slovensko knjigo	91
7. Razsvetljeni absolutizem v Habsburški monarhiji	92
a) Novo pojmovanje vladarjeve vloge	92
b) Merkantilizem in fiziokratizem	93
c) Začetek uradniške uprave na Slovenskem	94
d) Spremembe v položaju podložnika do zemljiškega gospoda	95
e) Državna gospodarska politika	96
f) Splošna šolska obveznost	97
g) Jožefinizem in cerkvene reforme	98
8. Začetki sloveskega narodnega prebujenja	99
9. Francoska revolucija	100
10. Ilirske province — Slovenske dežele pod francosko oblastjo	102
11. Ureditev Evrope in položaj v Avstriji po Napoleonovem padcu	104
12. Slovenci v prvi polovici 19. stoletja	107
a) Upravni položaj	107
b) Ilirska ideja in narodna enotnost južnih Slovanov	107
c) Ilirsko gibanje in Slovenci	108
d) Novo presojanje slovenskega narodnega problema	108
e) Narodnopreporodno delo Urbana Jarnika	109
f) Slomškovi tečaji za slovenščino	110

g) Preoblikovanje slovenskega pisemstva pod Čopovim in Prešernovim vplivom	110
h) Šolstvo	110
i) Prehod od nemških do slovenskih časopisov	111
j) Umetnost in znanost	111
k) Zavest o povezanosti vseh Slovencev	112
13. Revolucije leta 1848 in njih ozadje	113
a) Klic po socialni enakopravnosti	113
b) Zahteve po uresničitvi nacionalnih teženj	114
c) Februarska revolucija v Franciji in odmev v Evropi	114
d) Marčna revolucija na Dunaju	115
e) Revolucija na Ogrskem	115
f) Zmaga dunajskega dvora nad Madžari	116
14. Slovenci in leto 1848	117
a) Odmevi na osrednjem slovenskem ozemlju	117
b) „Pomlad narodov“	117
c) Volitve v frankfurtski parlament	117
d) Koroški Slovenci in leto 1848	118
e) Zedinjeno Slovenijo doseči po legalni poti	119
f) Pomen revolucije leta 1848	120
15. Načrti za preureditev Avstrije v državo enakopravnih narodov	121
16. Ponovna uvedba absolutizma — Začetki ustavnega življenja	123
a) Bachov absolutizem	123
b) Ustavno življenje z volitvami	123
c) Izstop Avstrije iz Nemske zveze	124
17. Vloga Andreja Einspielerja v kulturnem in političnem življenju Slovencev	125
18. Avstrija ustavna država	127
a) Oktobrski diplom — Februarski patent — Decembrska ustava	127
b) Avstro-ogrski sporazum	128
c) Doba čitalnic pri Slovencih	129
19. Doba taborov na Slovenskem	130
a) Množična politična zborovanja na prostem	130
b) Liberalizem	131
c) Staroslovenci in mladoslovenci	132
20. Doba „sloge“ med Slovenci	133
21. Zasedba Bosne in Hercegovine	134
22. Položaj slovenščine v obdobju Taaffejeve vlade	136
a) Slovenci podpirajo Taaffejevo vlado	136
b) Politično gibanje delavstva	138
c) Badenijeve jezikovne naredbe	139
23. Konservativni in liberalni tabor. Nastajanje političnih strank pri Slovencih	140
24. Gospodarski položaj slovenskih pokrajin v zadnjih desetletjih 19. stoletja	141
25. Kriza slovenske vasi	143
26. Dr. Janez Evangelist Krek — socialni reformator	145
27. Slovensko slikarstvo v XIX. stoletju in začetku XX. stoletja	147
28. Novo obdobje politične, kulturne in gospodarske dejavnosti koroških Slovencev	149
29. Naraščanje mednarodne napetosti pred prvo svetovno vojno	151
30. Prva svetovna vojna	153
a) Vzroki vojne	153
b) Sarajevski atentat	153
c) Potek prve svetovne vojne	154
31. Konec Avstro-ogrške monarhije	156
32. Zaključna beseda	158
Literatura	159